

Interreg
ADRION **ADRIATIC-IONIAN**
European Regional Development Fund - Instrument for Pre-Accession II Fund

CREATURES

PËRMBLEDHJA EKZEKUTIVE

O T1.1 "PROGRAMI I PËRBASHKËT I ACELERIMIT PËR NVM-TË DHE START-UPS TË LIDHUR ME INDUSTRIJË KREATIVE KULTURORE"

Autorët	Shkolla e Ekonomisë dhe Biznesit, Universiteti i Sarajevës
Versioni	1.0
Data	26/07/2022
Faqet	5

Përmbledhja ekzekutive

Raporti për “Programin e Përbashkët të Acelerimit për NVM-të dhe bizneseve fillestare të lidhura me Industrinë Kreative Kulturore” është një nga rezultatet e projektit CREATURES (Promovimi i Turizmit Kreativ përmes rrugëve të reja Eksperimentale dhe të Qëndrueshme), i cili financohet nga Programi Adriatik-Jonian INTERREG V-B ADRION 2014-2020. Projekti synon të promovojë zhvillimin e qëndrueshëm dhe ruajtjen e trashëgimisë natyrore dhe kulturore si asete në rritje në zonën Adriatiko-Joniane. Fokusi i veçantë i projektit CREATURES është promovimi i turizmit eksperimental në rajonin ADRION duke shfrytëzuar potencialin e Industrive Kulturore dhe Kreative. Projekti CREATURES synon të gjenerojë impakt të trefishte në rajonin e ADRION: ekonomik (rritja e konkurrencës së SME-ve në fushën e Industrisë Kreative Kulturore dhe flukseve turistike të nxitura nga shtigjet CREATURES); kulturore (valorizimi më i madh i trashëgimisë kulturore); dhe strategjike (politika të përmirësuara që promovojnë një vizion më të integruar të Industrive Kreative Kulturore).

Konsorciumi i projektit përbëhet nga tetë partnerë të projektit nga gjashtë vende të ndryshme:

- 1) Qyteti Metropolitan i Bolonjës (PP1: MCBO, Partner kryesor, Itali),
- 2) Rajoni Autonom Friuli Venezia Giulia (PP2: FVG AR, Itali),
- 3) Instituti i Planifikimit Urban i Republikës së Sllovenisë (PP3: UIRS, Slloveni),
- 4) Patras Science Park S.A. (PP4: PSP, Greqi),
- 5) Qendra e Kërkimeve të Universitetit të Ekonomisë dhe Biznesit të Athinës (PP5: AUEB-RC, Greqi),
- 6) Agjencia për Zhvillim Rajonal Dubrovnik – Qarku Neretva Dunea (PP6: DUNEA, Kroaci),
- 7) Drejtoria Rajonale e Kulturës Kombëtare, Vlorë (PP7: QZHR, Shqipëri), dhe
- 8) Shkolla e Ekonomisë dhe Biznesit në Sarajevë, Universiteti i Sarajevës (PP8: SEBS, Bosnje dhe Hercegovinë)

Ky raport synon të paraqesë hapat kryesorë të krijimit dhe drejtimit të Programit të Përbashkët të Acelerimit (PPA) në katër vende të projektit në Rajonin Adrion (Itali, Slloveni, Greqi, Kroaci, Shqipëri dhe Bosnje-Hercegovinë). Raporti integron tiparet kryesore të versionit lokal të PPA të zbatuar nga shtatë partnerë të projektit (PP1: MCBO, Partneri kryesor, Itali, (PP2: FVG AR, Itali, PP3: UIRS, Slloveni, PP4: PSP, Greqi, PP6: DUNEA , Kroaci, PP7: RDNC, Shqipëri dhe PP8: SEBS, Bosnje dhe Hercegovinë) Gjithashtu, ky Raport përmbledh përvojat dhe mësimet e nxjerra në zbatimin e PPA.

Raporti është prodhuar nga Shkolla e Ekonomisë dhe Biznesit në Sarajevë (SEBS) bazuar në komentet e ekipit të Universitetit të Ekonomisë dhe Biznesit të Athinës – Qendrës Kërkimore (AUEB-RC) mbi draft-versionin e O T1.1 “Programi i Acelerimit të Përbashkët për NVM-të dhe ndërmarrjet fillestare të lidhura me Industrinë Kreative Kulturore dhe informacioni i dhënë në raportet e të gjithë partnerëve të projektit.

Raporti përfshin pjesët e mëposhtme:

- 1) Qëllimi i përgjithshëm
- 2) Metodologjia për krijimin e versioneve lokale të Programit të Përbashkët të Acelerimit (PPA)
- 3) Zbatimi i PPA-ve lokale për Partnerin e Projektit
- 4) Analiza krahasuese e versioneve lokale të Programit të Përbashkët të Acelerimit (PPA)
- 5) Praktikrat e mira dhe mësimet e nxjerra
- 6) Konkluzionet

Programi i Përbashkët i Acelerimit (PPA) synoi të përshpejtojë (acelerojë) zhvillimin e ideve inovative të biznesit në projekte biznesi të zbatueshme si për bizneset fillestare ashtu edhe për bizneset ekzistuese në Industrinë Kulturore dhe Kreative (CCI) në gjashtë vende në Rajonin Adrion (Itali, Slloveni , Greqia, Kroacia, Shqipëria dhe Bosnja dhe Hercegovinë). Karakteristikat kryesore të Programit të Përbashkët të Acelerimit (PPA) janë përmbledhur në tabelën e mëposhtme. Karakteristikat më të përbashkëta dhe të shpeshta janë:

- ✓ Metodrat interaktive pune të plotësuara me këshilla të specializuara të përshtatura bazuar në nevojat e biznesit të pjesëmarrësve;
- ✓ Një numër i vogël pjesëmarrësish (deri në 10) për të lejuar sesione interaktive (dhe gjetjen e pikave të përbashkëta të interesit)
- ✓ Struktura e kurrikulës bënë të mundur që bizneset të kalojnë në të gjithë etapat e procesit të start-upeve: nga identifikimi i nevojave dhe ideve novatore deri te prezantimi i një plani/modeli të ri biznesi. Kështu, pjesëmarrësit në PPA morën mbështetje 'fast track' në të gjitha aspektet e zhvillimit të biznesit.

Tabela 1 Karakteristikat kryesore të Programit të Përbashkët të Acelerimit (PPA)

Çfarë është Programi i Përbashkët i Acelerimit (PPA)?	
Programi i Përbashkët i Acelerimit (PPA) synoi të përshpejtojë (aceleroj) zhvillimin e ideve inovative të biznesit në projekte biznesi të zbatueshme si për bizneset fillestare ashtu edhe për bizneset ekzistuese në Industrinë Kulturore dhe Kreative (CCI) në gjashtë vende në Rajonin Adrion (Itali, Slloveni , Greqia, Kroacia, Shqipëria dhe Bosnja dhe Hercegovina).	
Cilat janë aspektet kryesore të Programit të Përbashkët të Acelerimit (PPA)?	
Përfshirja e ekspertëve	Një ekip ekspertësh vendas, trajnerë, studiues dhe praktikues të njohur mbështetën sipërmarrësit e start-upeve / sipërmarrësve në fazat e hershme dhe themeluan SME-të ose asistuan në rritjen e bizneseve ekzistuese.
Përmbajtja	Kurikula e integruar e PPA-it u dorëzua përmes katër moduleve, secila me tema që përfaqësonin kurset brenda saj: <ul style="list-style-type: none"> – Moduli 1: – Hyrje në Sektorin e Kulturës dhe Krijimtarisë – Moduli 2:

	<ul style="list-style-type: none"> – Zhvillim i biznesit – Moduli 3: Mbështetje e personalizuar – Moduli 4: Financimi – Mbledhja e fondeve – Prezantim
Qasje	<ul style="list-style-type: none"> – Ndërtimi i kapaciteteve nga poshtë-lart me shkëmbimin e njohurive nga kolegët gjatë gjithë procesit të Acelerimit – Sipërmarrësit inovatorë dhe të rëndësishëm inspiruan dhe ofruan praktika të transferueshme – Seanca mentoresh të personalizuara për të trajnuar pjesëmarrësit përmes të mësuarit konceptual dhe ofrimit vlerësimi
Fokus	<ul style="list-style-type: none"> – Një qasje gjithëpërfshirëse ndaj inovacionit të biznesit në CCI (zhvillimi i strategjisë dhe zgjidhja e problemeve teknike, organizative, financiare ose të marketingut)

Cila është vlera kryesore e shtuar e Programit të Përbashkët të Acelerimit (PPA)?

- ✓ PPA stimuloi të mësuarit nga kolegët dhe ofroi shembuj frymëzues të modeleve inovative të biznesit në fushën e Industrisë Kreative Kulturore
- ✓ PPA përmirësoi kapacitetin e inovacionit të start-upeve pjesëmarrëse dhe themeloi biznese në CCI në gjashtë vende të Rajonit Adrion (Itali, Slloveni, Greqi, Kroaci, Shqipëri dhe Bosnjë dhe Hercegovinë)
- ✓ PPA përmirësoi aftësitë e marketingut të start-upeve pjesëmarrëse dhe themeloi biznese në Industrinë Kreative Kulturore në gjashtë vende në Rajonin Adrion (Itali, Slloveni, Greqi, Kroaci, Shqipëri dhe Bosnjë dhe Hercegovinë) dhe rriti vetëbesimin e tyre duke sjellë si pasojë rritjen e inovacionit në sipërmarrjet e CCS
- ✓ PPA shërbeu si një platformë shkëmbimi dhe mësimi për të diskutuar dhe ndjekur idetë inovatore në fushën e Industrisë Kreative Kulturore.

Bazuar në mësimet e nxjerra nga konfigurimi dhe ekzekutimi i versionit lokal të PPA, mund të nxirren disa mësimet dhe rekomandime kryesore:

Mësimi 1: Njihni kontekstin! Një program acelerimi në CCI duhet të hartohet për t'u ancoruar në ekosistemin lokal të sipërmarrjes kreative kulturore, duke plotësuar shërbimet e tjera të ofruara dhe duke sjellë veçanti dhe konkurrencë në programin e acelerimit. Për më tepër, programet e acelerimit në fushën e Industrisë Kreative Kulturore duhet gjithashtu të hartohen për të synuar boshllëqe specifike në ekosistemin lokal të sipërmarrjes kulturore dhe krijuese dhe të ofrojnë një propozim të qartë me vlerë që duhet të përputhet me audiencën e synuar. Kështu, një program unik acelerimi i përshtatur për të përmbushur nevojat e biznesit të sipërmarrësve/NVM-ve/start-upeve në fushën e Industrisë Kreative Kulturore duhet të fillojë me vlerësimin e nevojave të biznesit të pjesëmarrësve potencialë në programin e Acelerimit. Institucioni pritës/organizata përgjegjëse për ngritjen e një programi acelerimi në fushën e Industrisë Kreative Kulturore duhet të vlerësojë aftësitë dhe burimet e tij specifike, si dhe kufizimet, dhe t'i marrë parasysh ato kur harton një program acelerimi. Organizata pritëse mund të përdorë një model levash për të krijuar partneritete dhe për të shfrytëzuar burimet e partnerëve të saj.

Mësimi 2: Ndërtoni Partneritete dhe Angazhoni Palët e interesuara! Programet e acelerimit duhet të zhvillojnë partneritete të reja dhe të forcojnë ato ekzistuese ku palët të ndryshëm bashkëpunojnë për të ofruar moduleve edukimi/mentorimi. Institucionet pritëse përgjegjëse për ngritjen dhe drejtimin e programeve të acelerimit në fushën e Industrisë Kreative Kulturore duhet të punojnë me palët kryesore të interesuara që mund të bëhen këshilltarë dhe mbështetës afatgjatë të programeve të acelerimit.

Mësimi 3: Përcaktoni Ofertat e Shërbimit! Portofoli i shërbimeve të ofruara përbën një element thelbësor të një programi acelerimi dhe pjesëmarrësit duhet të informohen në fillim për strukturën dhe përmbajtjen e programit të Acelerimit.

Mësimi 4: Jini gati për t'u përshtatur! Meqenëse konteksti, faza/moduli, burimet dhe elementët e tjerë të programit të acelerimit mund të evoluojnë vazhdimisht, programet e acelerimit duhet të evoluojnë dhe përshtaten, dhe menaxherët këtyre programeve duhet të adoptojnë një mentalitet që lejon dizajnimin dhe zhvillimin e vazhdueshëm.

Mësimi 5: Përcaktoni objektivat dhe treguesit kryesorë të performancës! Arsyetimi për programin e acelerimit duhet të artikullohet qartë, së bashku me objektivat specifike, duke mbuluar rezultatet e arritura ose rezultatet e dëshiruara të programit të Acelerimit dhe treguesit kryesorë të performancës së tij (KPI).